ност. Разкошът на византийското приложно изкуство е одухотворен: сиянието на златото, прозрачността на кристала и искренето на скъпоценните камъни— всичко е подчинено на художествената хармония и съвършенство.

Миниатюрата и слоновокостната резба заемали междинно място между голямото и приложното изкуство на Византия. Скъпоценните византийски ръкописи били богато украсявани с орнаменти и илюстрации. Илюстрациите на псалтирите, изработвани в манастири, следвали дума по дума текста и давали с наивна откровеност графично пояснение към неговите поетични образи. В миниатюрите на Хлудовия псалтир от 9. век (Москва, Исторически музей) лъжците са представени с дълги до земята езици, а сатаната — като плешив шишко, който прилича на древен силен. Миниатюрите на прочутия Парижки псалтир от 10. век са издържани като никоя друга византийска творба от тази епоха в духа на елинистическата традиция. В бойните сцени на Давид фигурите с техните развяващи се наметала са силно раздвижени, в прелестната идилия със свирещия на арфа Давид го слуша една красива жена — Мелодия. Вярно е, че тук контурите и чистите цветове синьо и лилаво са доста по-силно подчертани, отколкото в елинистическата живопис; това говори за известно сродство със стила на византийската мозайка. Миниатюрите на ватиканския „Менологий“ илюстрират ден по ден празници и светци, чиято памет се почита в съответния ден. Единствено тук можем да видим непряко отражение на жестоките нрави във Византия, за които ни говорят тогавашните летописци. На фона на полуфантастична архитектура и нежно сини или розови планини се разиграват страшни сцени на мъчения, кървави екзекуции и бичувания, предадени с някакво особено сладострастие. Обратно, в „Омилиите“ на Яков от Кокинобафос (12. век) историята на Богородица е преплетена в нейната възхвала, която ѝ пее многогласен хор — тълпа мънички, тънко и пъстро изписани фигурки, подчинени на декоративния замисъл.

Византийските миниатюристи умеели да свързват своите композиции с оформлението на страницата, с разполагането на текста. С изключителен вкус и голяма находчивост те използували архитектурни мотиви като арки и колони, декоративни животни и растения като част от украсата на книгите и ги свързвали хармонично с илюстрациите. Ръкописът като художествено единство никога не потъвал в забрава. В това отношение византийските миниатюристи били достойни наследници на древните живописци. Техните композиции обикновено се

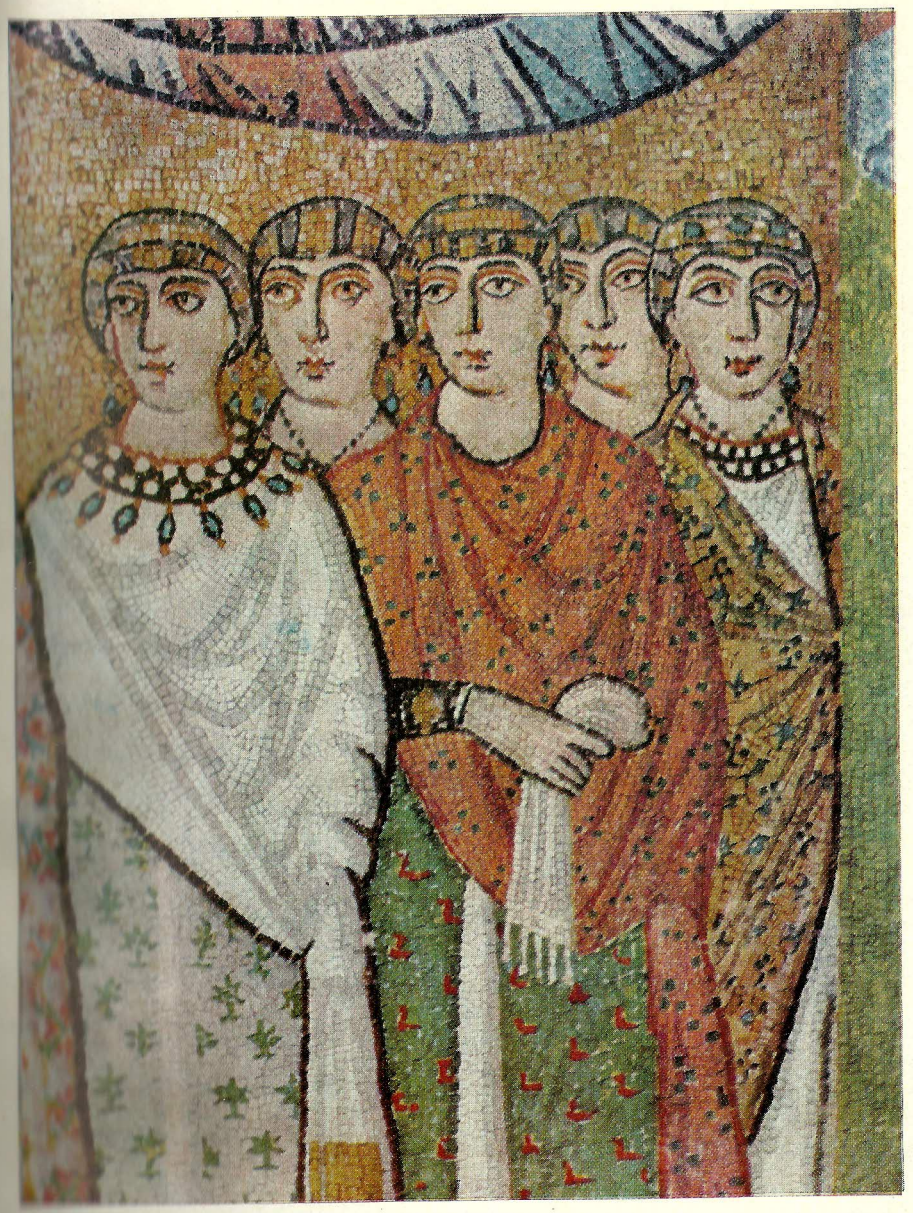

Ил. 1. Група на жените. Фрагмент от мозайката „Императрица Теодора и нейният двор“, „Сан Витале“, Равена